משניות מבוארות | מסכת כלאים פרק ג

א. צמחה, ב. זרועיה לשון רבים, ג-ד. תצמיח, ה. ורבי יהודה דירש בערוגה. ו. חרדל, ואפונים השופין, מין זרעים, שהקיה לשון חתיכה. ז. גבול שהקיה גבוה טפח ונתמעט, כשר, שהקיה כשר מתחלתו. ח. התלם ואמת המים שהם עמקים טפח, זורעים לתוכן שלשה זרעונים, אחד מאבן, ואחד באמצע. ט. הא ראש תור כסוף שדהו. יא. היתה שדהו ועד ראשו. רבי עקיבא אומר, עד שיהא התלם מבלע מראש השדה ועד ראשו. רבי יהודה אומר, רחב כמלא רחב הפרקה: **ד** הנוטע שתי שורות של קשואין, שתי שורות של דלועים, שתי שורות של פול המצרי, מתר. שורה של קשואים, שורה של דלועים, שורה של פול המצרי, אסור. שורה של קשואים, שורה של דלועים, שורה של פול המצרי, ושורה של קשואים, רבי אליעזר מתיר, וחכמים אסורין: **ה** נוטע אדם קשות לתוך גמא אחת, ובלבד שתהא זה נוטה לצד זה, וזו נוטה לצד זה, ונוטה שער של זו לכאן, ושער של זו לכאן, שכל מה שאסרו חכמים, לא בזרוע אלא במפני מראית העין: **ו** היתה שדהו זרועה בצלים, ומבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, רבי שמעאל אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ועוקר שתי שורות אחת, רבי עקיבא אומר, עוקר שתי שורות בצלים, ונוטע במקומן שתי שורות דלועים, ואין צריך להרחיק רק חלם, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות ועוקר עוד שתי שורות, ונוטע שתי שורות, ונמצא מרחק בין שורה לדלועין לשניה ח' אמות, חכמים אומרים, אם בין שורה לדלועין לחברתה שתים עשרה אמה, לא יקים את הזרע בצלים, של בינתים, בדבר, רבי יוסי מתמיר, אומר נתנין לה, ולדלעת יחידית, בין בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי שמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה.

ב כל מין זרעים אין זורעים בערוגה, וכל מין ירקות זורעין בערוגה. חרדל, ואפונים השופין, מין זרעים, שם, שהקיה כשר מין ירק. גבול שהקיה גבוה טפח ונתמעט, כשר, שהקיה כשר מתחלתו. התלם ואמת המים שהם עמקים טפח, זורעים לתוכן שלשה זרעונים, אחד מאבן, ואחד באמצע: **ג** היה ראש תור כסוף שדהו. היתה שדהו זרועה ירק, נכנס לתוך שדה אחר, מתר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו. היתה שדהו זרועה ירק, והוא מבקש לטע בתוכו שורה אחת, מבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, שורה של פול המצרי, אסור. שורה של קשואים, שורה של דלועים, שורה של פול המצרי, ושורה של קשואים, רבי אליעזר מתיר, וחכמים אסורין: **ה** נוטע אדם קשות לתוך גמא אחת, ובלבד שתהא זו נוטה לצד זה, וזו נוטה לצד זה, ונוטה שער של זו לכאן, ושער של זו לכאן, שכל מה שאסרו חכמים, לא בזרוע אלא במפני מראית העין: **ו** היתה שדהו זרועה בצלים, ומבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, רבי שמעאל אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ועוקר שתי שורות אחת, רבי עקיבא אומר, עוקר שתי שורות בצלים, ונוטע במקומן שתי שורות דלועים, ואין צריך להרחיק רק חלם, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות ועוקר עוד שתי שורות, ונוטע שתי שורות, ונמצא מרחק בין שורה לדלועין לשניה ח' אמות, חכמים אומרים, אם בין שורה לדלועין לחברתה שתים עשרה אמה, לא יקים את הזרע בצלים, של בינתים, בדבר, רבי יוסי מתמיר, אומר נתנין לה, ולדלעת יחידית, בין בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי שמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה.

ז דלעת יונית יחידית שעלין שלה מתפשטין ביותר, כשזרען בינה, דינו כזרע לענין הרחקת ו' טפחים (ראה פ"ב מ"י) **ובתבואה** כשבא לטע בה דלעת, נותנין לה בית רבע כדי עבודתה והוא עשר אמות ושני טפחים ומחצה עשר אמות ושני טפחים ומחצה, על עשר אמות היתה שדהו זרועה תבואה, ובקש לטע לתוכה שורה של דלועין, ונתנין לה עבודתה, רחב שבה טפחים, דקיל מלדעת יחידית, כיון שהיא שורה שלימה מינקר, ושעור באורך נתפרש שהקפיא עשר

ח הנוטע שתי שורות של קשואין, ולבלבם שתי שורות של דלועין, שתי שורות של פול המצרי מתר, דנראין כשתי שדות, ובלבד שיהיו ביניהם ו' טפחים, ובגמרא, מה שנכנס מלפניה, רבי יוסי מתמיר, אומר נתנין לה, אחת שלפניה, ואחת שלאחריה, דהיינו ארבע אמות, אמרו לו חכמים לרי יוסי, התמיר זה הדלועין עשור עבודתה, הדיינו ארבע אמות, אמרו לו חכמים הכרם בשורה של חמש גפנים די בהרחקת ו' טפחים (כפ"ד מ"ח) כמו כן בשורה דלועין יהא דיי בו' טפחים, אמר ר' יוסי קלן, מצינו שזו חמורה מן גפן ירק יחידית, שלגפן יחידית נותנין לה עבודתה שהיא שלשה טפחים, ולדלעת יחידית נותנין לה עבודתה רחב שבה טפחים, ולדלעת יחידית נותנין לה בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי שמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה.

ד"ה תשרי

מסכת כלאים פרק ד | משניות מבוארות

רבי יוסי בן החוטף אפרתי אמר משום רבי ישמעאל, כל שלשה דלועין לבית כור, לא יביא זרע לתוך בית כור, דכל דלעת צריך שליש בית כור:

פרק ד

א) קרחת הכרם מפשלת להגן מהו. **בית שמאי אומרים,** שם יש בו שורה אחת של חמש גפנים, בית שמאי אומרים, הרי זה כרם, דחשבינ"ל ליה כשתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב כמ"ו דאשר"א) וצריך להרחיק ממנה ד' אמות לדברי הכרם, **בית הלל אומרים, אינו כרם,** ואינו מרחיק אלא ו' טפחים כנגד יחידית עד שיהא שם שתי אמות בגפנים (רמב"ם), לפיכך **הזורע** תבואה בתוך אמה ארבע אמות שמא בגפנים אמרינ"ל כו' שתי שורות, אחת בתוך אמה, דקתני **רבי יוסי אומר** "תבואה" הכרם" ושורה אחת מקרי כרם, **בית** שלשה מחמירים, **ואומרים** קדש שתי שורות, דכרם לא נקרא פחות משתי שורות: **ו) הנוטע בצלים כנגד שתים** ואחת יוצאה זנב, הרי זה כרם בין לבית הלל, אבל נטע שתים כנגד שתים ואחת בינתים, אז שתים כנגד שתים ואחת בינתים, אינו כרם, עד שיהו שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב כצייר ב' אחת בינתים כצייר ג' אחת באמצע כצייר ג': **ז) הנוטע שורה אחת בתוך שלו ושורה אחת נוטעה** (רמ"ז) **בתוך של חבירו,** שורה אחת בתוך שתי שלש גפנים, דשורה אחת בתוך שתי גפנים אפילו דדקי הייחוד אין ודרך הרבים שאינן רחבים שמנה אמות, אז וגדר שהוא נמוך מעשרה טפחים מפסיק באמצע, הרי אלו הזקפנים מצערות להקרא כרם ולאסור שאינו אדם אוסר שאינו שלו ולהרי חלק מהכרם אינו שלו, הבא אוסר מכיון שהחלק מהכרם שלו, אוסר את הזרעים שלו, אבל אם הגדר גבה מעשרה טפחים אינן מצערות והוא הדין בגבהה עשרה ונקט למעלה משום רבי יהודה, ולא נקרא כרם לאסר זרעים ומתר לכתחילה, רבי יהודה אומר, אם עדרן מלמעלה שהעלה ראשי הגפנים של הגדר ונתערבו יחד, הרי אלו מצערות להחשב כרם, אפילו הגדר גבה למעלה מעשרה: **ח) הנוטע** שתי שורות, גפנים של שתי שתי גפנים ואין בהן אחת יוצאה זנב, אם אין ביניהן שמנה אמות, לא יביא זרע לכרי בשורות, דמצערות להיות כרם, אבל רחוקים הגפנים שמנה חוץ ממקום הגפנים דינם כנגן ד"ה (כפ"ד מ"ח) אבל היו שתי גפנים ואין בינתים אמות, לא יביא זרע לתוך בית סאה, אפילו הגדר גבה מעשרה, אבל אם הגדר נמוך מעשרה טפחים, הרי אלו מצערות, דמצערות אינן מצערות, רבי יהודה אומר, אם עדרן מלמעלה, אפילו הגדר גבה למעלה מעשרה, אבל אם הגדר נמוך מעשרה טפחים, הרי אלו מצערות, רבי יהודה אומר, אם עדרן מלמעלה, אפילו הגדר גבה מעשרה, אבל אם הגדר נמוך מעשרה טפחים, הרי אלו מצערות, אינו כרם, עד שיהו שתים כנגד שתים ואחת בינתים, אינו כרם, עד שיהו שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב: **ד** הנוטע שורה אחת בתוך שלו, ושורה אחת בתוך של חבירו, אם אין בינתים שמנה אמות לא יביא זרע לכרי, אם אין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה לא יביא זרע לשם, רבי עקיבא אומר בן חכינאי, אפילו חברה האמצעית ואין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה, לא יביא זרע לשם, דנשאר עליה שם קרחת הכרם, אפילו שאין עתה רק שתי שורות, שאלו מתחלה נטען הרי זה מתר בשמונה אמות מקרחן:

רבי יוסי בן החוטף אפרתי אמר משום רבי ישמעאל, כל שלשה דלועין לבית כור, לא יביא זרע לתוך בית כור:

פרק ד

א קרחת הכרם, בית שמאי אומרים, עשרים וארבע אמות. ובית הלל אומרים, שש עשרה אמה. מחולל הכרם, בית שמאי אומרים, שש עשרה אמה. בית הלל אומרים, שתים עשרה אמה. ואיזו היא קרחת הכרם, כרם שחרב אמה. אם אין שם שש עשרה אמה, לא יביא זרע לשם, היו שם שש עשרה אמה, נותנין לה עבודתה וזורע את המותר: **ב** איזה הוא מחולל הכרם, בין כרם לגדר. אם אין שם שתים עשרה אמה, לא יביא זרע לשם, היו שם שתים עשרה אמה, נותנין לו עבודתו וזורע את המותר: **ג** רבי יהודה אומר, אין זה אלא גדר הכרם. ואיזה הוא מחולל הכרם, בין שני הכרמים. ואיזה הוא גדר, שהוא גבה עשרה טפחים. וחרץ, שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה: **ד** מחזאת הקנים, אם אין בין קנה לחברו שלשה טפחים כדי שיכנס הגדי, הרי זו כמחזאה. וגדר שנפרץ, עד עשר אמות הרי הוא כפתח, יתר מכן, כנגד הפרצה אסור. נפרצו בו פרצות הרבה, אם הרומס מרבה על הפרוץ, מתר. ואם הפרוץ מרבה על הרומס, כנגד הפרצה אסור: **ה** הנוטע שורה של חמש גפנים, בית שמאי אומרים, כרם. ובית הלל אומרים, אינו כרם, עד שיהו שתי שורות. לפיכך, הזורע ארבע אמות שבסבכרם, בית שמאי אומרים, קדש שורה אחת. ובית הלל אומרים, קדש שתי שורות: **ו** הנוטע שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב, הרי זה כרם. שתים כנגד שתים ואחת בינתים, או שתים כנגד שתים ואחת בינתים, אינו כרם, עד שיהו שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב, אינו כרם, עד שיהו שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב: **ז** הנוטע שורה אחת בתוך שלו, ושורה אחת בתוך של חבירו, אם אין בינתים שמנה אמות לא יביא זרע לכרי, אם אין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה לא יביא זרע לשם, בן יעקב אומר משום חנינא בן חכינאי, אפילו חברה האמצעית ואין בין שורה לחברתה שש עשרה אמה, לא יביא זרע לשם, דנשאר עליה שם קרחת הכרם, אפילו שאין עתה רק שתי שורות, שאלו מתחלה נטען הרי זה מתר בשמונה אמות מקרחן:

שעלין שלהן מתפשטין, לתוך גומא אחת, ובלבד שתהא זו הקשות נוטה לצד זה, וזו הדלעת נוטה לצד זה, ונרחיק בינהם שעור נטיה, כשרוצה ולא יצאו שניהם ממקום אחד (מ"ר) ונוטה צריך להטות שער נגנים של זו לכאן, ושער של זו לכאן, שכל מה שאסרו חכמים, לא בזרוע אלא מפני מראית העין, וכשזו נוטה לכאן וזו לכאן אין נראין מערבבין: **ב) היתה שדהו זרועה בצלים** והוא הדין מין ירק אחר, ומבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, רבי שמעאל אומר, עוקר שתי שורות בצלים, שכל שלשה אמות שהם ביחד ח' אמות ונוטע במקומה שורה אחת דלועים שהיא ח' אמות, ונשתייר אחת אמות בלא זרע מצד זה, ושתי אמות מצד האחר (תוי' בתוי"ט ד"ה ונוטע) **ומניח קמת בצלים במקום רחב שתי אמות** שהן ח' אמות, ועוקר עוד שתי שורות, ונוטע שורה אחת, ונמצא בין שורה לדלועין לשורה דלועין רוחב י"ב אמות, רבי עקיבא אומר, עוקר שתי שורות בצלים, ונוטע במקומן שתי שורות דלועים, ואין צריך להרחיק רק חלם, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות ועוקר עוד שתי שורות, ונוטע שתי שורות, ונמצא מרחק בין שורה לדלועין לשניה ח' אמות, חכמים אומרים, אם בין שורה לדלועין לחברתה שתים עשרה אמה, לא יקים את הזרע בצלים, של בינתים, בדבר, רבי יוסי מתמיר, אומר נתנין לה, ולדלעת יחידית, בין בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי שמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה.

ב כל מין זרעים אין זורעים בערוגה, וכל מין ירקות זורעין בערוגה. חרדל, ואפונים השופין, מין זרעים, שם, שהקיה כשר מין ירק. גבול שהקיה גבוה טפח ונתמעט, כשר, שהקיה כשר מתחלתו. התלם ואמת המים שהם עמקים טפח, זורעים לתוכן שלשה זרעונים, אחד מאבן, ואחד באמצע: **ג** היה ראש תור כסוף שדהו. היתה שדהו זרועה ירק, נכנס לתוך שדה אחר, מתר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו. היתה שדהו זרועה ירק, והוא מבקש לטע בתוכו שורה אחת, מבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, שורה של פול המצרי, אסור. שורה של קשואים, שורה של דלועים, שורה של פול המצרי, ושורה של קשואים, רבי אליעזר מתיר, וחכמים אסורין: **ה** נוטע אדם קשות לתוך גמא אחת, ובלבד שתהא זו נוטה לצד זה, וזו נוטה לצד זה, ונוטה שער של זו לכאן, ושער של זו לכאן, שכל מה שאסרו חכמים, לא בזרוע אלא במפני מראית העין: **ו** היתה שדהו זרועה בצלים, ומבקש לטע בתוכה שורות של דלועים, רבי שמעאל אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ועוקר שתי שורות אחת, רבי עקיבא אומר, עוקר שתי שורות בצלים, ונוטע במקומן שתי שורות דלועים, ואין צריך להרחיק רק חלם, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות ועוקר עוד שתי שורות, ונוטע שתי שורות, ונמצא מרחק בין שורה לדלועין לשניה ח' אמות, חכמים אומרים, אם בין שורה לדלועין לחברתה שתים עשרה אמה, לא יקים את הזרע בצלים, של בינתים, בדבר, רבי יוסי מתמיר, אומר נתנין לה, ולדלעת יחידית, בין בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי שמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה.

ז דלעת יונית יחידית שעלין שלה מתפשטין ביותר, כשזרען בינה, דינו כזרע לענין הרחקת ו' טפחים (ראה פ"ב מ"י) **ובתבואה** כשבא לטע בה דלעת, נותנין לה בית רבע כדי עבודתה והוא עשר אמות ושני טפחים ומחצה עשר אמות ושני טפחים ומחצה, על עשר אמות היתה שדהו זרועה תבואה, ובקש לטע לתוכה שורה של דלועין, ונתנין לה עבודתה, רחב שבה טפחים, דקיל מלדעת יחידית, כיון שהיא שורה שלימה מינקר, ושעור באורך נתפרש שהקפיא עשר

ח הנוטע שתי שורות של קשואין, ולבלבם שתי שורות של דלועין, שתי שורות של פול המצרי מתר, דנראין כשתי שדות, ובלבד שיהיו ביניהם ו' טפחים, ובגמרא, מה שנכנס מלפניה, רבי יוסי מתמיר, אומר נתנין לה, אחת שלפניה, ואחת שלאחריה, דהיינו ארבע אמות, אמרו לו חכמים לרי יוסי, התמיר זה הדלועין עשור עבודתה, הדיינו ארבע אמות, אמרו לו חכמים הכרם בשורה של חמש גפנים די בהרחקת ו' טפחים כמו כן בשורה דלועין יהא דיי בו' טפחים, אמר ר' יוסי קלן, מצינו שזו חמורה מן גפן ירק יחידית, שלגפן יחידית נותנין לה עבודתה שהיא שלשה טפחים, ולדלעת יחידית נותנין לה עבודתה רחב שבה טפחים, ולדלעת יחידית נותנין לה בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי שמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה.

אמות ומחצה, ואם הנחילה הענפים, ונכנסו בתוך שעור הו' טפחים מרחק שביניה לבתוראה. יעקוב מה שנכנס מלפניה, רבי יוסי מתמיר, אומר נתנין לה, מרחיקין שורת הדלועין שעור עבודתה, הדיינו ארבע אמות, אמרו לו חכמים לרי יוסי, התמיר זה הדלועין עשור מן הגפן הוא שהיא שמונה אמות, דבכלאי הכרם בשורה של חמש גפנים די בהרחקת ו' טפחים (כפ"ד מ"ח) כמו כן בשורה דלועין יהא דיי בו' טפחים, אמר ר' יוסי קלן, מצינו שזו חמורה מן גפן ירק יחידית, שלגפן יחידית נותנין לה עבודתה שהיא שלשה טפחים, ולדלעת יחידית נותנין לה עבודתה רחב שבה טפחים, ולדלעת יחידית נותנין לה בית רבע. רבי מאיר אומר משום רבי שמעאל, כל שלשה דלועין לבית סאה לא יביא זרע לתוך בית סאה.